

Železo

I.

Centrální inženýr Tegtmaier jel rychlíkem do Prahy. Deštivý, zářijový den hleděl do běžících oken vagónů, ve vlaku potemnělo, do mlhavého prostoru před lokomotivou zasvitla dvě velká, žlutá oka svítlen. Nepřetržitý déšť se řinul ze zatažené šedé oblohy a jehličnatá půda řídkého lesa mokvala proudy lijáku, který šlehal do reza-vých, smutných stromů lesa i do zavřených oken vagónů. Chvosty žhavých jisker vyletujících z komínu rychlíkové lokomotivy brzo mizely v sychravém vzduchu pod údery deště, ostrý hvizd protal temný večer na lukách, s šerou jednotvárností se otáčela kolem vlaku holá a prázdná krajina. Rychlík vjížděl na viadukt.

Tegtmaier zavřel nedočtenou knihu, poněkud unaven jízdou i četbou, která jej nezajímala, a položiv knihu vedle sebe, mimoděk pohlédl na obálku. Byla to Dickensova *Malá Dorritka* a na obálce byl vyobrazen vězeňský dvůr, uprostřed něhož se uklánělo v tanci děvče v široké sukni a kolem stáli jacísi směšní lidé v šosatých kabátech a s podivnými klobouky na hlavách. Jeden z nich hrál v tanci na housle a usmíval se na děvče tak žertovně, že Tegtmaier, hledě na tuto obálku, usmíval se také. Usmíval se ještě, když už byl na knihu zapomněl, usmíval se do neurčita, do tmavého kouta vagónu, ale pak úsměv jako

by se tichounce oddrobil od jeho tváře a spadl na zem. Dvě kolmé vrásky se mu narýsovaly na čele, vstal, přejel si dlaní vlasy i čelo, a přistoupiv k oknu, zahleděl se na krajinu, která se odtrhla od země a letěla současně s rychlíkem. Oči zabloudily kam až mohly nejdále, přes holá, deštivá luka k obzoru, ale náhle byl pohled přelomen strání, která vylézala nad okna rychlíku. Vlak vjížděl do úžlabiny a pískal. Hromádka štěrků u tratě, na strání se drobil a opadával žlutý, pískovcový kámen, stráň byla ubohá, několik chudých slziček Panenky Marie, terče kopretin, stvolů trávy, vše deštěm ovhlé. Ale stráň sestupovala a znovu se objevila táhlá luka v dešti, několik chalup s rozsvícenými okny zadýchalo do tmy, pak budka s malou zelinářskou zahrádkou a u ní sám hlídač tratě, zmoklý a služební, s vyrudlým praporkem u ramene. Rychlík přeletěl a člověk, jehož Tegtmaier viděl poprvé, se vrátil k svému životu.

Vlak o šesti dlouhých vozech stále si rozrýval cestu deštěm a prázdnou krajinou, bez jediné zastávky, studený vzduch fičel podél zavřených oken, lokomotiva stále se zakusovala do mlhavého prostoru, jakoby již opojena vlastní rychlostí a silou, nevšímala si ničeho jiného než cesty, několik malých dřevěných nádraží zůstalo opomenuto, zmoklí lidé na peróně, pískem posypaném, mlčky pohlédli na řítící se rychlík. Bleskově vše se ztrácelo za vlakem, ručička na velkých nádražních hodinách v Praze se blížila k přísnému číslu a rychlík letěl ostře a neúnavně, aby poslední zapísknutí jeho lokomotivy přesně se spojilo s pohybem rafije na ciferníku hodin. Dvě věci se pohybovaly k cíli, vypočítaný mechanismus hodin a rychlíková lokomotiva, živěná uhlím a ohněm.

Tegtmaier u okna zhluboka vdechl podzim. Tichá tesklivost padala ze zataženého nebe na vlak, na luka a táž tichá podzimní tesklivost chvěla se i ve vagónech řítícího se rychlíku. Všude byl podzim. Nejen za okny, ve světě, ale i zde, na ušpiněné podlaze, poházené odpadky cigaret a sirkami, tak jako na studená luka venku, lehl i na zavřenou, nedotčenou knihu a bloudil nejen v lesíku podél tratě, ale i kolem matné, vagónové lampy na stropu. A Tegtmaier stál uprostřed tohoto podzimu a zhluboka jej vdechoval.

Vlak se blížil k městu, jako by utíkal z této tesklivosti, přemáhaje ji přesnými obrátky železných kol, ale i tam mezi vysokými domy na ulicích jistě ležel podzim, lidé ve vlaku však již nemyslili na podzim, kterým byli obklopeni, ale na všechny příběhy, které je v městě očekávaly. Město to bylo, k čemu vlak spěchal.

Do Prahy dojeli za tmy. Skleněná střecha Wilsonova nádraží třeskla nad vlétuvším rychlíkem. Zprvu viděl Tegtmaier jen samá světla, lucerny konduktérů, světla zelená, červená, bílá, a tato světla poletovala perónem a všechna spleť hlasů se tříštila o ně. V obdélníku nádraží zahučelo, hlasy vystupujících přehlušily skřípot vlákových kol a Tegtmaier, obklopen pohybem, vzruchem a hemžením barevných skel a hlasů, boucháním otvíraných dvířek u vagónů, pozdravy, mávajícimi šátky, čekajícima očima, spěchem a ruchem, klidně sestoupil na perón a prodíral se postupujícím zástupem. Prostor se otrásl dunivým duff – duff – duff – přisupěl druhý vlak a znovu se vyrojilo mnoho lidí s ranci a zavazadly a nad vším opět světla, mnoho kymácejících se barev a hlasů. Ostrý hvizd píšťaly vyletěl k skleněnému nebi a všichni

lidé se ohlédlí, i ti, co čekali, i spěchající, i ti, kteří si už spočívali v náruči, ale byl to jen rozkaz velkému tvorů ze železa, který v odpověď zasupěl a vydechl pod koly mnoho obláčků bílé páry. Kdesi, z nákladního vozu mezi svítilnami, vykládali zavazadla, koše, bedny, vozíky zřízenců ve skladištích a liftech skřípaly a to vše splývalo v jediný rytmus, příjezdu do města.

Naposled se zlomila zelená a červená světla Tegtmaierovi v očích a on sestoupil po schodech dolů, prošel chodbou s lesklými kachlovými dlaždicemi po stěnách a vystoupil, nesen davy lidí, opět vzhůru, do dvorany. Lidé jako by si jej podávali svými napjatými pohledy od očí k očím, ale pro všechny znamenal zklamání, nebyl to on, na kterého čekali, a odsunuvše oči od jeho tváře, vnořili je opět do vlnící se hladiny vystupujících hlav. Prošel skleněnými dveřmi a tak octl se na ulici, kde rázem, černě a soumravně, před ním vyrostlo město.

Bylo začátkem září, přšelo, lidé procházeli ve svrchních nebo v gumových pláštích, letící automobil rozstříkl kalužinu v tisíc krůpějí, budova Muzea jako by rostla do nebe. Přímká ulice se protáhla podél Tegtmaierových očí. Přejela tramvaj, osvětlený obdélník vozu, zadní stěna domů ještě více potemněla. Za velkými tabulemi skla, poroseného deštěm, seděli cizí lidé a Tegtmaier vstoupiv mezi ně byl nastupujícími posunut až pod jednu z žárovek, z nichž padaly chumáče světla na hustě obsazený prostor.

Pak jeli tmavými ulicemi, sem tam do temna zazářila skla výkladních skříní a před těmi stáli lidé s deštníky nad hlavami, vlhká dlažba matně odrážela svit zamlžených luceren. V přeplněné tramvaji Tegtmaier hleděl hned na lidi kolem sebe, hned na tmů města za okny. Proti

němu seděli dva mladíci, vyzývavě pohlížejíce na děvče, které usedlo opodál. Měla gumový přepásaný plášť, malou gumovou čapku na hlavě, byla hezká a věděla, že se líbí, proto se tvářila velmi odmítavě. Pak několik pánů a dam, stará žena s děckem a všichni, prosyceni deštivým dnem, svorně odpočívali pod uzlem světla ve voze. Tegtmaier po několika stanicích vystoupil, měl svůj pražský byt již blízko a dal se na cestu k němu prázdnými vinohradskými ulicemi. A jak šel, pochopil, co smutku jest skryto v deštivých ulicích města.

Ulice v dešti! Mnoho pohybu umřelo. Ti, co jdou ulicemi, mají důležitou příčinu, proč vyšli, nejsou to oni, kteří jdou podél vlhkých zdí, jest to jejich bezodkladný záměr. V tmavých průjezdech při náhodných setkáních srdce mokvá jako houba a ti, co vyšli i dnes prázdně a bezúčelně se procházet ulicemi, ti jistě potřebují deště jen jako chladného pozdravu z nebe na horké čelo, když na zemi jest tak teskno.

Tegtmaier došel k svému bytu, a než odemkl dveře, otevřel schránku na dopisy, třebaže si od toho pohybu mnoho nesliboval, ale bylo to jakési mlčenlivé přiznání, že jest mu po tolika cizích tvářích smutno. Snad si někdo vzpomene. Třeba se stane náhoda. A přece byl velmi překvapen, když ve schránce našel silný, podlouhlý dopis. Vešel do bytu, rozsvítil, praskot elektrického vypínače byl jak pozdrav dobrého večera a on, než rozevřel dopis, oblétl očima pokoj, snad aby oči se nejprve potěšily na známých věcech, než vstoupí do neznámého dopisu. Na psacím stole dosud ležel arch papíru s výpočty, obrazy pozdravily se stěny jak tváře známých lidí na ulici, pohovka zavolala, pár rukavic ležel na stole.

Vida, tady je Isa zapomněla, řekl si Tegtmaier a při pohledu na vonící hladkou kůži rukavic, jakoby dosud opatrující tvar ručky, vzpomněl na svoji ženu, kterou zanechal ve vile u továrny.

A nyní teprve, jsa vším spokojen, rozevřel dopis a na tuhém, silném papíru četl:

TOVÁRNÍK STERZINGER, PREZIDENT ŽELEZÁŘSKÉ
SPOLEČNOSTI, KLADE SI ZA ČEST ZVÁTI PANA
CENTRÁLNÍHO INŽENÝRA TEGTMAIERA NA DNEŠNÍ
VEČER DO KRUHU SVÝCH PŘÁTEL.

A pod datem bylo silným, energickým písmem připsáno:

TUŠÍM, ŽE JSTE DNES PŘIJEL DO PRAHY. PŘIJĎTE URČITĚ.
ROZMLUVA NUTNA. URČITĚ VÁS ČEKÁM. VÁS STER.

a poslední písmeno r bylo tak uměle napsáno, že doplnilo celý konec podpisu. A zase datum. Slovo určitě bylo dvakrát podtrženo.

Tegtmaier přečetl dopis a radostně se usmál. Věc tedy stojí dobře, pomyslí. Ovšem, na večeri musí, tchán by mu toho nikdy neodpustil, ostatně bude vskutku lépe, dohodnou-li se. A Tegtmaier prošel pokojem, připravuje si vše k převlékání. Všechny nepříjemné dojmy z cesty zmizely, všechny cizí tváře byly odvanuty tímto bílým dopisem. Svět zůstal kdesi daleko, jen čin byl před mužem. Zvonil klíči u skříně, u umyvadla šplíchal, stříkal vodou jako chlapec, oblékaje košili s tvrdou, tuhou náprsenkou a zapínaje knoflíčky u manžet, počal si prozpěvovat.

– Vítej, město!